

kroničara s vremenom je nestalo, kao što su nestale i zadužbine naših vladara, za kojih su ti naši analisti svoj vijek boravili, pa nam je, u zadnje doba, tek koje *u kamenu urezano slovo* odalo položaje tih zadužbina. I tu su se počele vršiti čedne iskopine, koje su nam u kolovozu g. 1898. iznijele na površinu kulturni spomenik, kakvim se, za X. vijek, možda nijedan narod ne može podičiti: natpis na grobnici hrvatske kraljice Jelene.

Vrijedno je pero dokazalo, da su Hrvati, doseljeni u zemlje, koje obrubljuje jadranska obala, u zadnjoj četvrti sedmoga stoljeća sklopili s papom Agatonom jedan ugovor, koji bi moderni diplomati mogli zgodno nazvati »nenavalni pakt«, ili »protivuradni ugovor sa sv. Petrom«. ¹⁾ Taj ugovor s jedne strane bjelodano svjedoči, da su tada Hrvati bili već kršteni, *jer se poganski narod ni u čem ne bi obvezivao prema svetoj Stolici*; a s druge strane taj pakt daje naslućivati, da su već tada Hrvati raspolagali svojom pomorskom silom, kojom su mogli ugrožavati i romanske gradove na jadranskoj obali i dijelove Apeninskog poluotoka, gdje su živjeli vjernici katolici. Jer papa Agaton ne imađase nikakova razloga, da se zalaže za druge narode na sjeveru ili na istoku hrvatskih zemalja, budući da svi ti narodi ne bijahu tada još ni kršteni. Papa je dakle imao razloga, *samo s obzirom na pomorstvo Hrvata*, da

¹⁾ Dr Sakač u »Croatia Sacra« I. — Zagreb 1931. Novinstvo se s obje strane Atlantika zainteresiralo za taj drevni »protivuradni« pakt Hrvata sa Svetom Stolicom. — »Osservatore Romano«, 27. XII. 1928.